LAUSUNTO EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE 31.5.2022

Tausta. *Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta*

Ehdotuksen tavoite*. EU:n yritysvastuudirektiivin tavoitteena on lisätä ihmisoikeuksien kunnioittamista ja ympäristönsuojelua. Lisäksi tavoitteena on luoda unionissa toimiville yrityksille tasavertainen kilpailukenttä. Sääntelyllä myös vältetään eri jäsenvaltioiden kansallisesta sääntelystä aiheutuvaa sääntelykentän pirstaloitumista. Komission mukaan yritysten vapaaehtoiset toimet eivät vaikuta johtaneen riittävän laajamittaisiin parannuksiin yritysten haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten osalta.*

Mielestämme yritysten kestävyyttä ja asianmukaista huolellisuutta koskeva ehdotus on lähtökohdiltaan ja sisällöltään oikeansuuntainen ja toimiva. Uskomme vahvasti, että vastuullisuus- ja kestävän kehityksen kysymykset ovat jo nyt erikokoisten yritysten strategisella agendalla. Olemme sitä mieltä, että esimerkiksi YK-periaatteiden (SDG:t erityisesti) ja niiden mukaisten ympäristö- ja ihmisoikeustoimien mukainen toiminta alkaa jo olla varsinkin suuryrityksissä valtavirtaa, vaikka aiheesta on vielä varsin vähän tutkimustietoa.

Tästä syystä direktiivin asettamat velvoitteet ja niihin liitetty asianmukaisen huolellisuuden velvoite varmistavat osaltaan, että yritykset ovat koko EU:n alueella samalla viivalla. Kuten esityksessä on todettu, sääntelyn taloudellisten vaikutusten vuoksi on tärkeää, että velvoitteet koskevat yhtäläisesti kaikkia unionin alueella toimivia yrityksiä. Pidämme näin ollen Valtioneuvoston myönteistä suhtautumista EU-tasolla säädettävään yritysvastuuseen sekä eri kokoisten yritysten ja kansainvälisten arvoketjujen huomiointia hyvänä.

Direktiivin mukaisten minimivaatimusten ohella yrityksiä tulisi kannustaa kestäviin ratkaisuihin myös uusilla osaamisen kehittämisen muodoilla, uusilla rahoitusratkaisuilla (esim. vaikuttavuusinvestoimisen mallit) ja muilla insentiiveillä (esim. tulevan elvytyspaketin suuntaamisella). Uskomme, että kaikille yhteiset vähimmäisvaatimukset kirittäisivät näin myös edelläkävijöitä kehittämään vastuullisen liiketoiminnan käytäntöjä entisestään.

Pidämme seuraavia esityksen näkökulmista erityisen tärkeinä:

- Valtioneuvoston huomio yrityksille selkeiden ja realististen toteutustapojen vaateesta on kriittisen tärkeä. Sääntelyn tulee olla kaikilta osin selkeää, ennakoitavaa, käytettävien mittareiden ja vaaditun raportoinnin kansainvälisesti yhteismitallista sekä realistista toteuttaa. Uudesta sääntelystä yrityksille koituvat kustannukset voivat olla erittäin merkittäviä, joten toivomme jatkovalmistelussa erityisesti huomioitavan muut käynnissä olevat lainsäädäntöhankkeet ja suunnitelmat kansainvälisten raportointikehikkojen (kuten ISSB) luomisesta. Päällekkäiset tai jopa ristiriitaiset vaatimukset on kaikin keinoin pyrittävä välttämään.
- Pidämme Valtioneuvoston tapaan hyvänä asianmukaiseen huolellisuuteen kuuluvien toimien ulottamista liiketoimintasuhteiden kautta koko arvoketjuun. Arvoketjujen monimutkaisuuden ja globaalien piirteiden takia tämä edellyttää kuitenkin edellä kuvattua selkeyttä ja tarkkarajaisuutta. On tärkeää, että alihankintaketjuissa mahdollisesti olevat puutteet on mahdollista korjata olemassa olevien kumppanien kanssa.
- Pk-yritykset tulevat rajallisten resurssiensa vuoksi tarvitsemaan huomattavan paljon erityistä tukea sekä digitaalisten ratkaisujen että muiden kohdennettujen palveluiden muodossa. Myös ehdotettu pk-yritysten velvoitetaakan rajaaminen ja vaiheistaminen on mielestämme kannatettava.
- Pidämme ympäristö- ja sosiaalisen vastuun kattavaa kokonaisvaltaista ajattelua yritysten vastuullisuuden ja kestävän kehityksen kannalta erittäin tärkeänä. Tiiviissä yhteydessä toisiinsa olevien ympäristö-, ihmisoikeus- ja hyvän hallinnon tavoitteita tulisi aina mahdollisuuksien mukaan käsitellä yhtenä kokonaisuutena niin tässä kuin muussakin yritysvastuuseen liittyvässä regulaatiossa.
- Ehdotus ilmastonmuutoksen torjunnan sisällyttämisestä yrityksille säädettävään huolellisuuden velvoitteeseen ja johdon kannusteisiin on erittäin kannatettava.

Finnish Business and Society (FIBS) ry:n puolesta toimitusjohtaja Kimmo Lipponen